

Xarxa d'Entitats Cristianes d'Acció Caritativa
i Social de la Diòcesi de Lleida

SITUACIONS DE POBRESA I EXCLUSIÓ A LLEIDA

CARLES SANMARTÍN SISÓ (ED.)

SITUACIONS DE POBRESA I EXCLUSIÓ A LLEIDA

**PRIMERA TROBADA DE LA XARXA
D'ENTITATS CRISTIANES
D'ACCIÓ CARITATIVA I SOCIAL
DE LA DIÒCESI DE LLEIDA**

(Novembre 2010)

© Carles Sanmartín Sisó, 2011

Edita: Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida - IREL

C/ Canonge Brugulat, 22 - 25003 Lleida - Tel./fax 973 28 15 38

Primera edició: maig de 2011

Dipòsit legal: L-558-2011

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L

C/ Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

www.bobala.cat

I. Presentació

Durant els cursos 2006 al 2008 el germà marista Benet Arbués fou delegat episcopal de Pastoral Caritativa i Social de la nostra diòcesi de Lleida i delegat de Càritas. Durant aquell temps va dur a terme una gran tasca, creant ponts entre les diferents entitats d'acció caritativa i social. Fruit del seu treball, i de la sembra d'anteriors delegats com ara mossèn Mateu Freixe, mossèn Jaume Rubió i Plàcid Burgués, i amb la decidida opció de les primeres entitats que van començar a coordinar-se, va començar a funcionar la Xarxa d'entitats cristianes d'acció caritativa i social.

3

Hi ha, doncs, una ruta feta gràcies a l'ajut de Déu, que ens ha permès anar caminant plegats. I gràcies també a la voluntat de cadascuna de les nostres entitats que anem comprenent que junts formem i som Església del Crist, servidora dels germans i germanes empobrits i necessitats.

Al meu entendre aquest “caminar plegats”, en un temps en què la crisi està afectant més greument les persones de la nostra societat que tenen menys recursos, i moltes d'elles s'atansen a les nostres entitats per demanar ajut, constitueix una resposta, petita com un gra de mostassa però eficaç i donadora de vida.

Així doncs, en aquest moment històric, continuar treballant al costat de les persones més empobrides i fent-ho cada cop més coordinadament i en xarxa, esdevé, al meu entendre, un signe profètic, anunciador del Regne de Déu.

Un altre dels fruits del nostre “caminar junts”, de les onze entitats que formem actualment la nostra Xarxa, fou la trobada que tingué lloc el 20 de novembre de 2010, fruit de la qual són les

aportacions que es poden trobar en aquest llibret, editat gràcies a l'IREL.

Totes les entitats esperem i desitgem que aquesta publicació serveixi per recordar-nos que seguim Jesús de Natzaret, que donà la vida per tota la humanitat i ens ensenyà que tots som fills i filles d'un sol Déu, amorós i ple de misericòrdia envers qui més ho necessita.

Carles SANMARTÍN SISÓ
Delegat de Pastoral Caritativa i Social
Diòcesi de Lleida

II. Xarxa d'Entitats Cristianes d'Acció Caritativa i Social de la Diòcesi de Lleida

La Xarxa d'Entitats Cristianes d'Acció Caritativa i Social de la Diòcesi de Lleida està formada per onze entitats, nou des del seu inici l'any 2007. Són: Càritas, Arrels-Sant Ignasi, Esclat Santa Teresina, Voluntariat Vicencià, Pa de Sant Antoni, Obra Mercedària, Comunitat Marista, Comunitat Salesiana, CIJCA. A partir del 2010 s'han incorporat a la Xarxa la Llar Mare Esperança i els Germans de Sant Joan de Déu.

És a partir de l'any 2009 quan s'organitza de manera més estable. Al novembre d'aquest any es fixen els objectius que a partir d'aquest moment guiaran les actuacions de la Xarxa. Són aquests:

5

A. Objectius de la Xarxa d'Entitats Cristianes d'Acció Caritativa i Social de la Diòcesi de Lleida

1. Compartir experiències, recursos i materials i donar a conèixer la nostra Xarxa.
2. Analitzar la realitat davant els diversos reptes que van apareixent, tot discernint els signes dels temps, amb profunditat, rigor i també amb criteris evangèlics.
3. Organitzar i coordinar possibles accions comunes, referides al món de la caritat i l'acció social.
4. Convertir-nos en veu representativa i significativa davant les diverses administracions.
5. Organitzar i coordinar possibles trobades de formació de conjunt i/o recessos. (Amb la possibilitat que cada any l'organitzi una entitat diferent; amb pactes de cooperació i sumant ener-

gies; aprofitant l'IREL; tenint present la pluralitat i varietat dels nostres voluntaris.)

6. Ser, dins de l'Església, la veu dels exclosos i empobrits i aportar la utopia cristiana en el compromís de l'eradicació de l'exclusió i la pobresa.
7. Potenciar la creació d'una Nova Humanitat fonamentada en el testimoniatge i la vivència de la justícia i la fraternitat d'acord amb l'Evangelí, mitjançant el nostre model d'acció caritativa i social.

B. Actuacions

Entre les actuacions que s'han portat a terme destaquem aquestes:

1. *Servei "Atenció de caps de setmana"*

Diverses entitats de la Xarxa, a partir d'una proposta vinguda de l'Arxiprestat de la Seu Vella d'organitzar un menjador social, van organitzar el Projecte d'atenció de caps de setmana per donar aliments a les persones que els hi calgués els dissabtes i diumenges. Sota la supervisió tècnica de Càritas i Arrels, i amb un sistema que preveia la derivació des de les parròquies de la ciutat, un bon nombre de voluntaris de diverses entitats ho van portar endavant d'una forma molt satisfactòria i amb molta dedicació. Després de més d'un any d'oferir aquest servei va semblar que el gran esforç no responia a la realitat concreta a què es volia donar resposta: la inexistència de menjador durant el cap de setmana. El fet dels pocs usuaris i que va semblar que es podia donar resposta durant la setmana a la majoria de les persones, atès que ja tenien seguiment, va fer que es deixés d'oferir aquest servei.

2. *DIDO (Dispositiu d'Igualtat d'Oportunitats)*

Les entitats Fundació Troballes, Càritas Diocesana, Fundació Sant Ignasi - Arrels i el Col·lectiu d'Iniciatives Juvenils Contra l'atur (CIJCA) posen en marxa el projecte d'inserció sociolaboral Dispositiu d'Igualtat d'Oportunitats (DIDO).

Es tracta d'un dispositiu que vol orientar, formar i ocupar persones en situació de risc social per tal de millorar la seva ocupabilitat. Es treballarà fonamentalment en el camp de la neteja i el reciclatge.

Això es vol aconseguir a través de:

- Creació d'un *dispositiu* que possibiliti la inserció.
- *Itineraris* formatius personalitzats.
- Incorporació a una *empresa d'inserció* i ordinàries.
- Creació d'empreses cooperatives o com a autònoms (emprenedoria).
- Treball en xarxa entre diverses entitats i empreses i la col·laboració de l'Administració pública.

Objectius del DIDO

- a) Incorporar persones provinents de situacions amb risc d'exclusió en un projecte que busca oferir-los oportunitats reals de formació tecnicoprofessional i d'inserció social i laboral en condicions d'igualtat.
- b) Millorar l'ocupabilitat dels destinataris mitjançant un pla de treball personalitzat i el desenvolupament de competències bàsiques, transversals i professionals.
- c) Iniciar un procés de valoració i de treball de l'autoestima que condueixi a aquestes persones a conèixer les seves possibilitats personals i laborals des de la perspectiva de gènere.
- d) Acompanyar en el procés de definició del projecte professional, formatiu i en la posterior inserció laboral.
- e) Donar resposta a les seves necessitats amb una feina protegida, si és el cas, en una empresa d'inserció.
- f) Promoure la creació d'empreses cooperatives o com a autònoms i/o la incorporació al mercat laboral ordinari.

Fins aquest moment ha dut a terme dos cursos de formació: un de bugaderia i planxa industrial i un altre de fusteria. També ha formalitzat catorze contractes en Plans d'ocupació.

C. Preparació de la primera trobada de la Xarxa

És el motiu d'aquesta publicació. El desenvolupament i els continguts d'aquesta primera trobada es desenvolupen en els capítols posteriors.

D. Repartiment d'aliments

És un dels temes iniciats en les darreres reunions. A partir de l'anàlisi del que fan en aquest camp les diverses entitats, es volen cercar uns criteris comuns, no per imposar-los, sinó per poder-los compartir i millorar les nostres intervencions. Apareixen diverses qüestions clau però en aquest moment encara només estem plantejant-les: el tema del seguiment de les persones per a promoure la seva autonomia, no per a fer-los més dependents; la forma de donar els aliments; l'enllaç efectiu entre els diversos professionals i voluntaris que treballen a les nostres entitats; l'enllaç amb altres xarxes cíviques en les que participem; treballar també els valors de l'assistència, i enllaçar-ho amb la feina que es fa a les parròquies. Són punts que poden ajudar a qualificar els diversos serveis que entitats d'Església porten a terme en aquest camp.

E. Presència als mitjans de comunicació

També s'està treballant en aquests moments com fer-nos presents en els diversos mitjans de comunicació de la ciutat: premsa escrita, ràdios i televisions. També com tenir una presència significativa en el mitjans dependents de la delegació corresponent del bisbat. En les properes reunions es concretarà aquesta presència.

III. Primera trobada de la Xarxa d'Entitats Cristianes d'Acció Caritativa i Social de la Diòcesi de Lleida

20 de novembre de 2010. Lloc: Maristes de Lleida

Un total de cent seixanta persones pertanyents a les nou entitats cristianes de la Diòcesi de Lleida que componen la Xarxa d'Entitats Cristianes d'Acció Caritativa i Social de la Diòcesi de Lleida (Càritas, Arrels-Sant Ignasi, Esclat Sant Teresina, Voluntariat Vicencià, Pa de Sant Antoni, Obra Mercedària, Comunitat Marista, Comunitat Salesiana, CIJCA) s'han reunit el dissabte dia 20 de novembre, al teatre del col·legi dels Maristes de Lleida, per dibuixar el perfil de les persones que, en aquests temps de crisi, s'adrecen a aquestes entitats per buscar ajut i mirar de respondre el millor possible a aquesta tasca de treball humanitari i social que estant duent a terme.

9

2010 va ser l'any Europeu de lluita per l'eradicació de la pobresa i l'exclusió social. Semblava important fer sentir la nostra veu sobre aquesta qüestió atès que coincideix exactament amb l'objectiu 6 de la nostra Xarxa: "Ser, dins de l'Església, la veu dels exclosos i empobrits, i aportar la utopia cristiana en el compromís de l'eradicació de l'exclusió i la pobresa."

També semblava important fer una presentació pública de la nostra Xarxa després de dos anys de trobar-nos i avançar plegats. Era també un bon moment per manifestar la importància de les persones voluntàries i de la tasca que duen a terme en les nostres entitats.

En definitiva, apliquem el mètode de la revisió de vida: un VEURE fet a les entitats, un JUTJAR compartit a la trobada i un ACTUAR després a cada entitat.

És el primer cop que s'han reunit les nou entitats (persones voluntàries, professionals, dirigents) aplegades en una trobada que consideren bàsica per conèixer la realitat que ens envolta i la problemàtica social que tenim actualment. També han volgut posar fil a l'agulla per minimitzar l'impacte de la ferotge crisi que vivim actualment, i que està afectant de manera més crua els col·lectius més desfavorits i vulnerables.

Es tracta de persones “sense sostre”, famílies que es troben a l'atur, immigrants, joves amb problemàtiques socials, interns a la presó, dones grans que viuen soles, etc.

Des de la seva experiència diària amb elles, creuen que per avançar cap una major justícia social i una nova humanitat cal:

- *Crear espais de reflexió per a analitzar la realitat* per entendre el que passa i les seves causes.
- *Sensibilitzar* sobre el que passa i les seves causes, fent el que calgui per a donar a conèixer la realitat.
- *Actuar* en cada realitat amb què es troben, de manera coordinada, anunciant amb fets i paraules que una altra realitat és possible.
- *Denunciar les situacions d'exclusió i marginació* a través dels mitjans de comunicació, i fer-se presents en totes les xarxes civils de coordinació i lluita contra la pobresa i l'exclusió, aportant llurs criteris i valors.
- *Consolidar i enfortir la seva xarxa eclesial*.
- *Participar en xarxes* o altres iniciatives socials que puguin defensar els drets de les persones i la millora dels recursos que es destinen a la població amb la qual treballem (per exemple treballar amb altres entitats per a la modificació de la llei d'estrangeria).
- *Fomentar l'autonomia* de tots els seus usuaris, dotar-los de serveis bàsics (higiene, menjar, adaptació al nostre país, etc.), aportar estratègies educatives al seu entorn més immediat i oferir alternatives d'oci sanes, entre altres qüestions. I per fer-ho, cal que treballar tots coordinadament, per això s'han trobat, i per continuar traçant les línies a seguir.

En un temps en el qual la crisi afecta més greument els grups humans de la nostra societat que tenen menys recursos, i en un moment en què el nombre de persones que s'atansen a les seves entitats per demanar ajut està augmentant considerablement, llur resposta com a entitats cristianes que estan cada dia al costat d'aquestes persones és *continuar treballant al costat de les persones més empobrides i col·laborar coordinadament i en xarxa* entre elles i també amb altres entitats socials i institucions de la ciutat.

El programa d'aquesta trobada s'adreça fonamentalment als nostres treballadors/res, persones voluntàries i socis de les nostres entitats, però també està obert a les persones que hi estiguin interessades.

L'acte ha consistit en una trobada que ha començat a les 10 del matí amb una pregària, seguida d'una ponència realitzada per Amadeu Bonet, professor d'institut i director de l'Escola de l'Esplai, que ha tingut com a base l'anàlisi feta prèviament per les nou entitats de la Xarxa. Podem trobar aquesta ponència en el capítol 4 d'aquest llibre.

11

Després de la ponència s'ha fet un treball en setze grups per tractar de trobar pistes d'actuació per millorar la tasca que duen a terme diàriament amb les persones empobrides i excloses. El resum del treball dels grups el podem trobar en el capítol 5 d'aquest llibre

A les 12'15 les nou entitats s'han presentat públicament i han mostrat la nova guia recentment editada en què s'explica què fa cada entitat i com contactar-la.

A les 12'30, els presents han escoltat els parlaments del senyor Carles Vega, del senyor Àngel Ros i del senyor bisbe Joan Piris. Aquest darrer ha clausurat la trobada tot anunciant la nova incorporació de dues entitats més a la Xarxa, les missioneres del Cor de Maria, que gestionen la Llar Mare Esperança, i els germans de Sant Joan de Déu, que gestionen el centre d'Almacelles.

En els dos capítols següents hi trobem la ponència i el resum del treball de grups.

M.C.S. (bisbat)

Autor: Josep Manel Prada.

IV. Situacions de pobresa i exclusió a Lleida

Les entitats que formen la Xarxa van fer una anàlisi de les situacions de pobresa i exclusió que es viuen a la ciutat de Lleida. Ho van fer contestant aquestes tres preguntes:

1. Amb quines persones ens trobem?
2. Què els passa?
3. Com ens interpel·la aquesta realitat?

L'Amadeu Bonet, amb la col·laboració de Josep Fernández, a partir de les aportacions fetes per les diverses entitats ha preparat aquesta ponència. Ho ha fet resumint les dues primeres preguntes en un sol apartat.

13

A. Amb quines persones ens trobem i què els passa?

1. *Infants i adolescents*

Provenen de famílies de nivell econòmic i cultural baix: hi ha una presència molt significativa d'immigrants i també d'infants de la comunitat gitana.

La crisi econòmica actual ha accentuat el problema de l'atur. Els pares difícilment poden ajudar els seus fills a estudiar. El fracàs escolar és important, i també l'absentisme. Tot plegat forma un cercle del qual és molt difícil sortir.

Els treballa amb ells en l'àmbit de l'educació no formal.

- Infants i adolescents amb una baixa autoestima i problemes de relació dins l'àmbit familiar i escolar, amb problemes d'integració social, amb necessitat de reforç escolar.
- Infants i adolescents amb problemes d'hiperactivitat, de manca d'hàbits i de comportament.

- Infants i adolescents que provenen de famílies desestructurades o bé monoparentals a causa de situacions de violència domèstica, immigració i separacions, que per la situació dels pares es queden sols a casa o al carrer, en una greu situació de desemparament.
- Infants derivats pels professionals de Serveis Socials Municipals, Equips d'Atenció a l'Adolescència, Equips Psicopedagògics, Casa d'Acollida de Dones Maltractades, Càritas i d'altres entitats que tenen col·lectius amb necessitat d'aquest servei.
- Infants, adolescents i joves dins de l'educació formal des de col·legis amb problemàtiques diverses.

2. *Joves*

Mancances formatives:

- Adolescents i joves no integrats en el sistema educatiu reglat.
- Manca de formació que dificulta la continuïtat en la formació reglada acompanyada d'una manca de recursos formatius no reglats per a joves amb baix nivell escolar. Manca de titulació i formació bàsica, la qual cosa els dificulta l'accés a cursos en els quals es fan proves d'accés.
- Absentistes escolars, presenten mancances en l'adquisició d'hàbits d'estudi, baix nivell i poca capacitat d'esforç per excés d'hores i anys instal·lats a les aules d'acollida o les UEC.
- Manca d'experiència que dificulta la inserció laboral i, per tant, manca de recursos econòmics i necessitats bàsiques no cobertes.

Dificultats personals:

- Manca de valor i desmotivació per tirar endavant. No són gaire conscients de la realitat en què viuen. Esperen que els ho donin tot fet sense que hagin de fer cap esforç.
- Manca d'autonomia personal en aspectes molt bàsics de la seva vida (realitzar gestions, cuinar, tenir cura del seu aspecte personal i d'una casa) i manca de responsabilitat en tots els aspectes de la seva vida i vers el seu comportament respecte els altres i l'espai que els envolta.

- No tenen referents adults de confiança i/o la gran majoria sense família que els doni suport, la qual cosa suposa una desconfiança vers l'adult.
- La majoria han patit llargues estades en altres institucions (CRAE), això suposa que a la seva majoria d'edat rebutgen l'ajuda dels adults.
- Baixa autoestima, dificultats per estimar i deixar-se estimar pels altres.
- Molt pocs tenen un projecte de vida definit i els que el tenen no saben com fer-lo realitat.
- La majoria necessiten teràpia psicològica per trastorns de conducta i manca d'afectivitat, però no accepten l'ajuda.
- Manca de recursos econòmics i socials per sortir endavant.
- Dificultats conductuals amb antecedents de consum de tòxics, de petits furtis, seguiments dels equips tècnics de Justícia Juvenil (EATP).

3. *Joves immigrants*

15

- Joves amb ganes de treballar però que no veuen la necessitat de l'estudi i la preparació.
- Dificultats grans per aprendre la llengua autòctona.
- Tancats en un cercle d'amistat de joves del seu mateix origen, poc adaptats als costums del país.
- Desconeixedors de la seva situació legal.
- N'hi ha que, conscients de la situació d'extrema pobresa del seu país, rebutgen el retorn.
- Altres que no han patit una situació de conflicte per arribar al país, no descarten el retorn.

4. *Persones privades de llibertat*

Persones privades de llibertat que per diferents motius es troben complint pena de presó. En el Centre Penitenciari de Ponent hi ha una població reclusa d'unes mil persones en total que són de diferents cultures, religions, nacionalitats (el 45% de la població reclusa és estrangera) i edats.

El fet d'estar a la presó és el més notable que els “passa”. Estan complint una condemna, subjectes a uns horaris de treball, de menjar, d'activitats, ficats en una convivència de vegades difícil, sovint amb escassos recursos econòmics, molts són indigents.

Tots tenen els seus problemes personals, agreujats per la distància amb la família i la seva xarxa social, la qual cosa en molts casos genera una situació complicada.

Són persones necessitades d'ajuda a tots els nivells (espiritual, econòmic, social...).

5. *Persones sense llar*

Viuen en situació de greu precarietat, es troben en una realitat de risc i mostren importants desestructuracions internes, drogodependències, empobriment material i humà, exclusió social i marginalitat.

Han patit diferents circumstàncies i desamors (ruptures familiars, isolament, autoabandó, atur, etc.) en un context social d'estructures injustes que no facilita la prevenció de les dinàmiques d'exclusió, que comporta l'augment de les bosses de pobresa.

16

6. *Persones immigrants*

- Immigrants (sobretot sense permís de residència i treball) que malviuen en habitacions llogades i /o pisos sense les condicions d'habitabilitat normalitzada.
- Homes sols, sense xarxa social ni familiar, que tenen dificultat de documentació i, per tant, sense possibilitat d'inserció i homes que malgrat que tenen documentació no troben feina i porten força temps en recerca. La meitat estan en situació de poder treballar de forma regular i la resta no. Més de la meitat són persones habituals en la campanya de la fruita de Lleida.
- Persones que acaben d'arribar i la xarxa l'han deixada al país d'origen.

7. *Persones adultes*

- Homes sols de mitjana edat que fa molt temps que estan sense feina, amb molt poca formació.
- Persones sense una xarxa relacional, o que en tenen però aquesta també es troba en situació de precarietat, per tant no existeix un suport econòmic i tampoc de relació. Aquesta xarxa té la seva importància perquè és la que ofereix suport emocional, però també és un bon vehicle per a la recerca de feina.
- Persones que havien aconseguit sortir de l'exclusió però a les quals la situació econòmica els ha afectat i han retornat a la situació anterior. Això implica que la persona és sentida cansada i desil·lusionada per l'esforç que ha realitzat fa relativament poc.
- Els falten recursos per viure amb dignitat: ocupen habitatges en males condicions, en general no duen una dieta equilibrada i això els comporta problemes de salut.
- Manca de formació que els impedeix sortir de la situació en què viuen, com per exemple els que treballen en el món de la prostitució.
- Persones amb necessitat de ser escoltades.

17

8. *Famílies*

- Famílies que fa molt temps que algun dels membres o tots dos no treballen i que els ingressos provenen d'atur i RMI, que no tenen xarxa social o aquesta xarxa també es troba en la mateixa situació i per tant no hi poden comptar.
- Famílies desestructurades.
- Famílies que necessiten ajuda per arribar a final de mes, ajuda d'aliments...
- Dones que formen famílies monoparentals, immigrants, sense xarxa social ni familiar, sense documentació amb dificultats per sortir de la situació.
- Mares joves.

- Famílies que pateixen la inestabilitat emocional: a la situació de l'absència de feina s'hi afegeix desmotivació en la recerca, nerviosisme, irritabilitat... i això afecta la parella i també els fills. Baralles més freqüents i crits.
- Necessiten ajuda amb els seus infants, unes vegades perquè el progenitor treballa i el menor es quedaria sol a casa, altres perquè l'entorn familiar no és el més idoni per al menor...

9. *Persones grans*

Persones soles, la major part de les quals (un 93%) són dones majors de setanta anys que no tenen xarxa social ni familiar que els doni suport, que no poden comptar amb ningú que els pugui ajudar.

B. Com ens interpel·la aquesta realitat?

1. *Fer possible la justícia i la fraternitat*

18

Ens interpel·la a treballar per fer possible la fraternitat i la justícia i per posar en pràctica l'estimació preferencial de Déu pels més necessitats.

El problema de l'empobriment i l'exclusió implica sofriment per a les persones, i això resulta intolerable per aquells que entenem que tot altre és un germà. És per aquest sentit de fraternitat que ens sentim i ens sentirem moguts a treballar en favor de la inclusió de les persones en situació de marginalitat i pobresa. I fer-ho conscients que molts dels recursos que les nostres entitats administren provenen de la viuda pobra de l'evangeli de Lluc, de molta gent de bona voluntat que comparteixen allò que tenen convençuts que hi ha un germà o una germana que ho necessita més que ells.

2. *Treballar per una societat més justa*

Totes les situacions tenen les seves causes i aquestes ens porten a treballar per una societat més justa i més humana. Per avançar cap a una major justícia social ens cal:

- Crear espais de reflexió per a analitzar la realitat per a entendre el que passa i les seves causes.

- Sensibilitzar sobre el que passa i les seves causes, fent el que calgui per a donar a conèixer la realitat.
- Actuar en cada realitat amb la qual ens trobem anunciant amb fets i paraules que una altra realitat és possible:
 - La realitat actual ens enfronta a noves necessitats que no troben resposta, cal ser imaginatius amb la creació de nous programes i projectes que impliquin poder donar resposta a aquestes noves necessitats emergents: els ni-ni, les mares adolescents i joves, l'analfabetisme funcional, el xoc cultural dels nouvinguts, els infants, adolescents i joves en situació de risc, la solitud de la gent gran...
 - Les entitats han de coordinar les seves diferents actuacions i així poder unir esforços i realitzar, si cal, accions conjuntes.
 - Treballar evitant d'estalviar la responsabilitat social de les administracions públiques.
 - Denunciar les situacions d'exclusió i marginació a través dels mitjans de comunicació, i fer-nos presents en totes les xarxes civils de coordinació i lluita contra la pobresa i l'exclusió, aportant els nostres criteris i valors.
 - Consolidar i enfortir la nostra xarxa eclesial.
 - Participació en xarxes o altres iniciatives socials que puguin defensar els drets de les persones i la millora dels recursos que es destinen a la població amb la qual treballem (per exemple, treballar amb altres entitats per a la modificació de la llei d'estrangeria).

3. *Fer una intervenció educativa*

Tot plegat ens interpel·la per fer una intervenció educativa amb criteris que pounen de l'evangeli:

- Educar des de la persona i els seus interessos i capacitats ajudant a conèixer i assumir positivament la pròpia identitat.
- Fomentar l'autonomia i responsabilitat en tots els aspectes de la seva vida, de manera que les persones vagin assumint amb protagonisme i responsabilitat les decisions que els afecten.

- Donar alternatives de suport personal, habitatge, aliments, assessorament... segons les necessitats de cadascú, que els permetin caminar cap a l'autonomia i la responsabilitat.
- Acompanyar amb paciència i cercant noves oportunitats de realització personal, respectar les decisions i els temps de cada persona tot cercant la seva complicitat.
- Afavorir la participació activa i la implicació responsable de les persones en les dinàmiques dels seus propis grups i del seu entorn social.
- Potenciar el coneixement de la llengua del país.
- Potenciar relacions positives amb altres persones i en el cas dels infants i joves amb aquelles que els puguin aportar nous models de referència, que ampliïn el seu cercle d'amistats, realitzant activitats de lleure inclusives en diferents espais de la ciutat. No aglutinar tots els infants i joves als quals arribem en els mateixos recursos, evitant els guetos.
- Treballar coordinadament amb els centres educatius dels infants i joves amb els quals treballem i amb les famílies.
- Aportar estratègies educatives per a les famílies amb les quals treballem.
- Ajudar, o posar en contacte amb institucions que els ajudin, a desenvolupar les destreses, coneixements tecnològics concrets i actituds generals, que permetin que les persones es desenvolupin, amb autonomia i responsabilitat, per integrar-se en la vida laboral.
- Respectar els seus drets i fer-los conscients dels seus deures com a membres d'una societat a la qual pertanyen.
- Donar elements suficients per a poder plantejar de manera crítica els seus drets i deures com a treballadors i com a persones i la defensa de la seva dignitat.
- Oferir alternatives d'oci “sanes” que puguin contribuir a deixar el consum de tòxics i la vida de carrer.
- Potenciar habilitats de relació personal i l'expressió de sentiments.

- Ser referents de confiança, tot potenciant l'establiment de relacions positives amb els qui de forma professional o voluntària treballen a les nostres entitats.
- Oferir les entitats com un espai de referència i acollida.
- Potenciar la formació i supervisió dels equips de treball, tant voluntaris com professionals, de manera continuada per tal d'oferir un servei adequat a les necessitats de les persones a les quals atenem.
- La interpel·lació que podria resumir tot el que hem dit fins ara podria ser la de treballar per a fer d'aquesta societat nostra una realitat una mica més propera al Regne que Jesús ens va proposar.

Autor: Josep Manel Prada.

V. Aportacions dels grups a la trobada

En aquest capítol trobem el resum de les aportacions fetes pels setze grups de treball del dia de la Trobada. A partir de la xerrada: “Situacions de pobresa i exclusió a Lleida” recollida en el capítol anterior els grups van treballar aquestes dues preguntes:

1. Quines causes trobem d’aquesta realitat?
2. Quina resposta evangèlica hem de donar entre tots, en aquest Any europeu de la lluita contra la pobresa i l’exclusió social?

A. Quines causes trobem d’aquesta realitat?

23

És un conjunt de causes interrelacionades entre si, aquestes són:

1. *Estructurals*

La causa més important que veiem és l’estructural, de les bases: vivim i creem estructures injustes que estan perpetuant i reproduint situacions d’injustícia. L’estat de benestar en el qual vivim és molt poc solidari perquè no compleix un dels seus fins que és redistribuir la riquesa de manera equitativa.

Una causa important que destaquem és el poder econòmic i financer, que ha deixat d’estar en mans dels estats i ha passat a mans d’uns quants que ens han fet creure aquests darrers anys en una fantasia on tots podríem aconseguir tot allò que desitjàvem tenir i no ha estat així. Els nostres governs no utilitzen bé els recursos que tenen i sovint són corruptes.

L'actual crisi econòmica: desigualtat de béns, riquesa mal distribuïda. Crisi provocada pels polítics i per les entitats financeres. Poca implicació per part de les institucions.

Joan Pau II parlava d'estructures del pecat: el nostre sistema econòmic i social provoca que molta gent quedi al marge. Tots contribuïm amb el sistema capitalista, que provoca desigualtat social. Exemple: posem el diners en una entitat d'estalvi i aquesta finançà empreses de fabricació d'armes, etc. Aquestes estructures fan mal a les persones, tots en som coresponsables.

La manca de base, famílies desestructurades, manca d'estimació i crisi de valors (els valors més destacats per la seva manca: esforç, solidaritat, compromís i respecte). Tot això fa que trobem persones que no puguin sortir-se'n, que no tenen cap ajuda.

La immigració és una altra causa. Cal veure'ls com a persones. N'hi ha que no tenen allotjament ni feina, molts no poden retornar perquè serien vistos com un gran fracàs. Falta de control en els fluxos...

24

Cercle viciós: manca d'educació-família desestructurada-falta de feina-exclusió. Manca de cultura, de formació i d'adaptació. Falta de preparació.

Cal crear més llocs de treball, atès que la gent participa en cursos de formació i després no troba feina.

Els mitjans de comunicació ens mostren models negatius.

Canvi de valors en la nostra societat vers les injustícies, ja siguin situacions que afecten les persones o el medi ambient. Estem deixant enrere la solidaritat vers el pròxim per passar al més absolut individualisme, que ahora comporta una gran soledat personal.

2. *Personals*

En el món actual preval per damunt de tot l'egoisme. El "JO" per davant de qualsevol situació, per davant de tot. La vida, sovint, es percep en sentit material i sensual. Primer posseir. Segon procurar-se plaers... comprant i comprant. La naturalesa humana es caracteritza per ser egoista i individualista. Amb ganes de posseir a nivell material i de tenir cada cop més. No escoltar. També porta

a fer trampes i a la corrupció. No ens deixem interpel·lar prou. Estem bé en les nostres realitats i no ens qüestionem el que passa ben a prop nostre.

3. *De la comunitat cristiana*

Dins de les comunitats cristianes existeix, massa sovint, una falsa espiritualitat que ens tanca els ulls, lluny de fer l'efecte contrari que seria tenir-los oberts i ser conscients de les diverses realitats, és a dir, plantejar-nos interrogants. En l'àmbit teològic el pecat és entès com la manca de conversió. Hem de saber sortir de la "pròpia misèria".

B. Quina resposta evangèlica hem de donar entre tots, en aquest Any europeu de la lluita contra la pobresa i l'exclusió social?

Fer una reflexió i conscienciació personal vers l'ús que fem dels diners. Cal aprendre a valorar el que necessitem. Fer extensiva aquesta reflexió a les nostres famílies. La crisi actual, econòmica i de valors, vista com una oportunitat per fer una profunda i seriosa reflexió en tots els àmbits: individual, familiar, del nostre treball, de grups, social, polític, institucional...

25

Fer una denúncia/divulgació de la realitat de Lleida en referència a la pobresa i l'exclusió social amb la finalitat de provocar una reacció en la persona.

Creure que l'individu, el ciutadà, té poder per provocar canvis. També pot organitzar-se per tenir més força i demanar solucions als que en són competents.

Cal educar la fe i els valors. Fer en general més formació.

Augmentar l'autoestima, fer que aquestes persones que estan en risc d'exclusió siguin els protagonistes de les seves vides, essent cada dia més responsables dels seus actes. Fer una escolta activa juntament amb el nostre testimoni.

Immediatesa, primer cobrir les necessitats bàsiques de les persones o col·lectius. El segon pas serà aprofundir en el si de cada persona. Actuar, no esperar que els altres ho arreglin.

Ser generosos a l'hora de compartir el que tenim, sempre disposats a ajudar les persones. Però fer-ho bé, amb cura, documentant, no duplicant... Treballar especialment per ser persones i comunitats acollidores.

Estar atents a la realitat que ens envolta amb la mirada de Jesucrist per alliberar els oprimits i actuar per donar resposta a les seves demandes. Viure l'evangeli del Bon Samarità (estimar, ser compassius, ajudar, ser solidaris...): el que feu a un d'aquests més petits a mi m'ho feu. Veure el rostre de Jesús en els més pobres. Paciència i benevolència de Jesús. Escoltar i acollir com Jesús ho va fer. Conjuntament amb tot el que s'està fent ens cal una pregària confiada en Déu.

Engrescar més persones, trobar més voluntaris... i donar més formació i suport als voluntaris. Fer-ne difusió.

Creiem que la nostra tasca ha de ser molt més visible per la societat que ens envolta, cal que la gent conegui què fa l'Església avui. Cal que siguem la veu dels sense veu, hem d'aprendre a denunciar les situacions d'injustícia sense por i sense oblidar que som una part important per als governs, que estem donant resposta a tot allò que ells no resolen, sense oblidar que les nostres entitats treballen de manera subsidiària. Fer créixer l'Església mitjançant les seves entitats caritatives i socials.

Cal coordinació, no ens podem permetre perdre efectivitat en l'ajut, el suport de les diferents accions de les nostres entitats. Si hi ha intercanvi d'informació entre tots els grups, serem més àgils i evitarem possibles duplicitats d'accions i així aprofitarem els recursos. També hem d'evitar protagonismes, fomentar la relació entre entitats i parròquies, ser conscients de les nostres limitacions i que les diverses entitats s'estimin les unes a les altres.

Treball en xarxa, obert no només a les entitats cristianes que avui som aquí presents, sinó a totes aquelles que treballen amb les persones que es troben en el llindar de la pobresa o l'exclusió social.

Falta un alberg, menjadors socials, prevenció amb nens i joves, més atenció a la gent gran, més pisos d'inclusió social, casa d'acollida de prostitutes... i altres realitat concretes.

VI. Per pregar i reflexionar

Presentem alguns dels textos que es van fer servir per a la pregària. Poden ajudar a la reflexió personal o per fer una pregària en cas que treballem aquest fulletó en grup.

Lectura de l'Evangelí de sant Lluc (Lluc 4.16-21)

“I se n'anà a Natzaret, on s'havia criat. El dissabte, com tenia per costum, va entrar a la sinagoga i s'aixecà a llegir.

Li donaren el volum del profeta Isaïes, el desplegà i va trobar el passatge on hi ha escrit:

27

L'Esperit del Senyor reposa sobre meu, perquè ell m'ha ungit. M'ha enviat a portar la bona nova als pobres, a proclamar als captius la llibertat i als cecs el retorn de la llum, a posar en llibertat els oprimits, a proclamar l'any de gràcia del Senyor.

Després plegà el volum, el retornà a l'ajudant de la sinagoga i es va asseure.

Tots els qui eren a la sinagoga tenien els ulls posats en ell. Aleshores comencà dient-los:

—Avui es compleix aquesta escriptura que acabeu d'escoltar.”

Preguem junts amb Helder Cámara

Pel món sense veu

*“Permeteu-me, Senyor, una intenció
especial pel meu poble, el món sense veu.*

*Hi ha milers i milers de criatures
humanes —en els països pobres*

*i en les zones pobres dels països rics—
sense dret a aixecar la seva veu,
sense possibilitat de reclamar,
de protestar, per justos que siguin
els drets que han de defensar:
Els sense casa, els sense menjar,
els sense vestit, els sense salut,
els sense- un- mínim de possibilitat d'educació,
els sense treball, els sense esdevenidor,
els sense esperança. Perillen de caure
en el fatalisme, es descoratgen, perden la veu,
esdevenen uns sense veu.*

*Envieu, Senyor, el vostre Esperit, perquè
només Ell pot renovar la faç de la terra.
Només ell podrà trencar els egoismes,
condició indispensable perquè siguin
sobrepassades les estructures injustes
que mantenen milions d'éssers en esclavatge!
Només ell podrà ajudar-nos a construir
un món més humà i més cristià!”*

Reflexionem junts

Un testimoni límit de qui s'ha sentit acompanyat.

Viqui Molins és una monja teresiana de setanta-quatre anys, treballa i ha treballat durant molts anys a Barcelona amb la gent del carrer. Un dia va trobar un text impressionant en la llibreta d'un noi que va morir d'una sobredosi. Comenta sobre això:

“Confesso que, quan ho vaig llegir per primera vegada, vaig créixer en el descobriment d'un Déu que s'està al costat dels més pobres i que ha promès el paradís —el seu Regne— al bon i al mal lladre.”

Escoltem-lo!

*“Sé que Dios me seguirá guiando
y me seguirá preparando
para cuando Él quiera que esté a su lado...
y es que creo que mi camino
no está dirigido por mí solo
sino por las personas
que Él ha creído conveniente enviarme
para guiarme...
lo que sé es que no pararé de luchar
hasta el último suspiro que tenga como persona,
y saber que cuando haya muerto
tendré esa satisfacción de presentarme
ante Dios sin ningún temor,
ya que sólo Él sabrá
todo el esfuerzo que puse
por ser humano y dejarme ayudar...”*

Autor: Josep Manel Prada.

VII. Per seguir treballant

Aquest no és un llibre per llegir i guardar. És un document obert i per seguir treballant. Creiem que seguint l'esquema de la Revisió de vida, un cop fet el veure i el jutjar, cal concretar-ho tot a la realitat que cadascú viu i fer finalment un *actuar* coherent i convençut.

Això es pot fer individualment i per a moltes persones pot ser motiu de reflexió i formació personal.

També pot ser treballat en grup, sobretot els capítols 4 i 5. Especialment si es tracta d'entitats que pertanyen a la Xarxa d'entitats cristianes, pot ser un bon material per treballar en els moments de formació o per ajudar a fer una anàlisi de les situacions d'exclusió que es viuen al nostre voltant.

El capítol 6 ens pot ajudar també si volem fer alguna estona de celebració i pregària. El material que hi ha ens sembla que pot ser d'utilitat.

En tot cas és un llibre que vol seguir obert, que demana continuar sent escrit entre tots i totes.

M.C.S: (Bisbat)

Autor: Josep Manel Prada.

Índex

I. Presentació.....	3
II. Xarxa d'Entitats Cristianes d'Acció Caritativa i Social de la Diòcesi de Lleida	5
III. Primera trobada de la Xarxa d'Entitats Cristianes d'Acció Caritativa i Social de la Diòcesi de Lleida.....	9
IV. Situacions de pobresa i exclusió a Lleida.....	13
V. Aportacions dels grups a la trobada	23
VI. Per pregar i reflexionar.....	27
VII. Per seguir treballant.....	31

COL·LECCIÓ QUADERNS IREL

Directors: Ramon Prat i Carles Sió

34

1. MANUEL LLADONOSA I VALL-LLEBRERA
(exhaurit)

La sal de la Terra. Estudiants cristians en la Universitat i la societat.

2. M. CARME AGUSTÍ I BARRI (exhaurit)

El Pessebre: Icona de la recerca humana. Una resposta a la crisi religiosa actual.

3. AMADEU BONET I BOLDÚ

Vers un laicat col·laborador de Déu en la creació.

4. MANUEL LLADONOSA I VALL-LLEBRERA

L'aposta de la fe.

5. RAMON PRAT I PONS (exhaurit)

Ser cristià avui. Una experiència.

6. JESÚS GARCÍA

Presó i reinserció. Realitat o utopia?

7. AGUSTÍ BORRELL

Jesús de Natzaret. A la recerca d'una biografia.

8. JORDI FONT

El fet religiós, vehicle de salut i vehicle de malaltia?

9. FRANCESC GAMISSANS, o.f.m.

Chesterton, la persona i el pensament.

10. ANTONIETA MATEUS I GORGUES

Humanisme i religió.

11 i 12. JOSEP MARTÍ CRISTÒFOL

Lectura metafísica-teològica de la poesia d'en Màrius Torres.

13. FRANCESC GAMISANS, o.f.m.

El papa Joan XXIII, paradigma de bondat i pau.

14. CARLES SIÓ I ROCA

Progressem èticament?

15. JOAN JESÚS MORAL

Fenomenologia i discerniment.

16. DIVERSOS AUTORS

40è aniversari del Concili Ecumènic Vaticà II. Balanç i perspectiva.

17. JOAQUÍN RECASENS MURILLO, FRANCISCÀ

Creació i ecologia. Festa divina, compromís humà.

18. M. CARME AGUSTÍ I BARRI

Autoconeixement i experiència de la bondat de Déu: la pregària.

19/20. N. M. FARRÉ I BARRIL

Les religions de Lleida: creure en la diversitat.

21. RAMON PRAT I PONS

L'IREL, un espai creient d'humanització.

22. AMADEU BONET, MARTA TREPAT, JOAN VIÑAS I JOAN PIRIS

Un altre món és possible

23. ROSER SABANÉS I FERNÁNDEZ

Els concilis de la província eclesiàstica tarraconense celebrats a Lleida (546-1460)

24. CARLES SANMARTÍN SISÓ

Situació de pobresa i exclusió a Lleida.

Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida. IREL.

Canonge Brugulat, 22
Tel. i fax 973 28 15 38
25003 Lleida
www.irellleida.com
irel@telepolis.com

Amb la col·laboració de:

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida